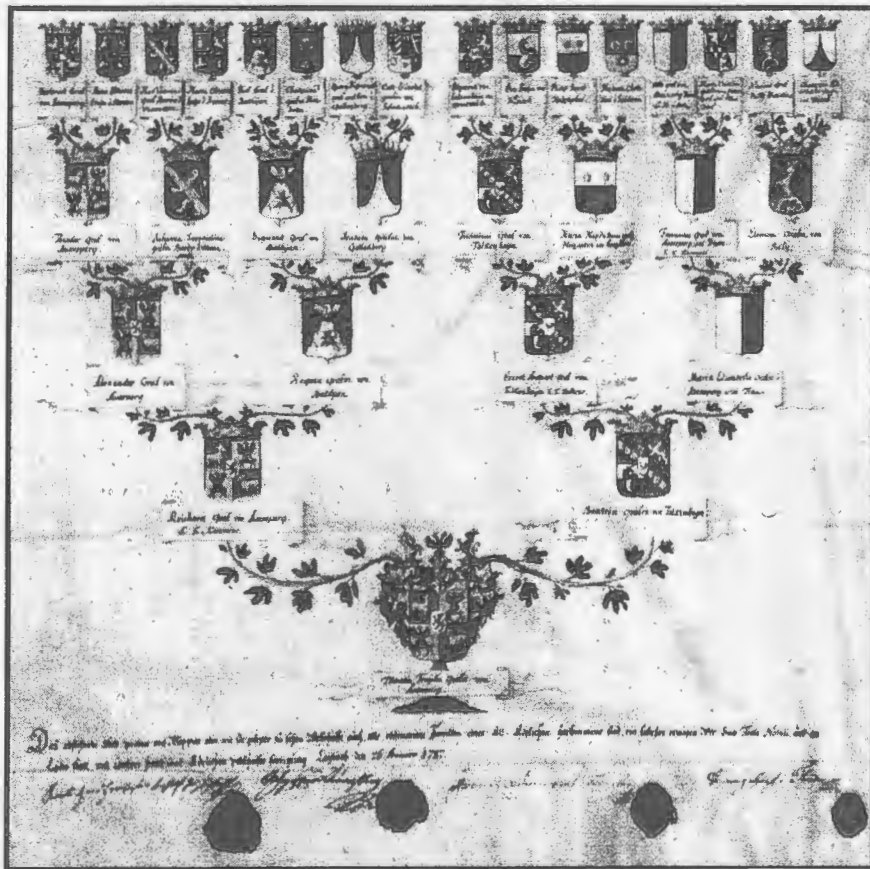

Arheosa

Bilten slovenskih rodoslobocev

Letnik 2 Številka 1

Januar 1995

V tej številki preberite:

Uvodnik	3
Poročilo o prejšnjem srečanju	5
Strokovni prispevki	7
Genealogija I. del	7
Društvo, krožek ali klub?	16
Rast – raziskovalni stiki	17
Zanimivosti	18
Sodelavcem biltena Drevesa	19

Drevesa

ISSN 1318-6221

Leto 2, št. 1

Bilten Slovenskega rodoslovnega društva je mesečnik, ki ga izdaja Slovensko rodoslovno društvo.

© Vse pravice pridržane. Ponatis prispevkov je možen samo po dogovoru z uredništvom.

Urednik: Peter Hawlina
Slika na naslovni strani: Rodovnik grofice Terezije Auersberg z grbi njenih prednikov, ki so ga potrdili 4 plemiči 26.1.1787, arhiv RS Slovenije, zvezek 3, Mladinska knjiga, Ljubljana 1989, str. 188
Računalniški prelom: Leon Črenko in Andreja Štorman
Tisk: EGS Trata 21, Škofja Loka
Naklada: 155 izvodov (drugi popravljeni natis)

Ljubljana, marec 1996

Uvodnik

Spoštovani,

Prestopili smo v novo koledarsko leto, s tem tudi v drugo leto nekoliko resnejšega in številčnejšega delovanja našega krožka. Točnega datuma rojstva ne bo lahko določiti, zato bo morda nekoč še zadrega, ko bomo hoteli praznovati kakšno okroglo obletnico.

Med vidnejše dejavnosti v letu 1994 je vsekakor treba vštetiti štiri številke biltena in tri srečanja: 20.4. na Intertradu pod naslovom Rodovnik in računalnik, 17.11. v Klubu Cankarjevega doma, tu je prevladovala tema Priporočila za delo pri raziskovanju rodovnikov in 13.12. na Ekonomski fakulteti na temo Stiki med raziskovalci. Poleg teh treh srečanj je bilo še nekaj srečanj v ožjem izboru, med temi je potrebno omeniti srečanje uporabnikov programa BK5 na ljubljanski Mikroadri, kjer je g. Toplišek predstavil prevedeno verzijo programa Brother's Keeper.

VABILO

Skoraj pravilo je že, da pred srečanjem pripravimo bilten, ki je istočasno vabilo oziroma obvestilo o kraju in času naslednjega srečanja. Tako tudi tokrat. Spet bo to drugi torek v mesecu, tokrat

10. 1. 1995 ob 16. uri

v sejni sobi podjetja IMP na Dunajski cesti 7
(zraven stolpnice Delo).

Z avtobusne ali železniške postaje pridete peš v nekaj minutah. Z avtom boste do vhoda prišli po Parmovi ulici. Sejna soba je v četrtem nadstropju, v popoldanskih urah najbrž ne bo več težko najti parkirnega prostora.

Dogovorili smo se tudi, da bi na vsakem srečanju najprej obravnavali neko osrednjo temo, ki bi jo uvedel nekdo, ki se za to pravočasno prijavi in pripravi. Obravnavano temo bi referent praviloma moral vsaj na kratko napovedati s prispevkom v biltenu. Sledila bi diskusija na isto temo, temu pa splošna diskusija, poizvedbe, obravnavanje posameznih raziskav ali njihovih zanimivih elementov,

proti koncu pa še ločene ožje diskusije po omizjih. Taka srečanja naj ne bi trajala več kot tri ure. Morebitne nerešene zadeve pa se lahko nadaljujejo kjerkoli.

Udeleženci zadnjega srečanja so izrazili željo, da bi kot vodilno temo ponovno predstavili delo z računalniškim programom, katere podatke in na kakšen način vnašamo ter kateri prikazi vnešenih podatkov so možni. Nekaj značilnih prikazov bo mogoče tudi provizorično razstaviti. Taka improvizirana razstava, ki bi lahko postala stalna sestavina srečanj, bo istočasno služila tudi kot priprava na resnejšo razstavo, ki bi jo lahko pripravili v prvi polovici leta 95. Vabljeni ste, da tudi na razstavi sodelujete s svojim gradivom. Vodilno temo bo predstavil ing. Lojze Kobi.

Peter Hawlina

Poročilo o zadnjem srečanju

Zadnje srečanje na Ekonomski fakulteti 13.12.1994 je bilo tematsko posvečeno stikom med raziskovalci. Navedene so bile najbolj razširjene in uporabljane oblike takih stikov. Odraz splošnega zaostajanja v naši dejavnosti se kaže tudi v obliki in pogostosti takih stikov. Zaostanek na tem področju bomo skušali zmanjšati tudi s tem, da od današnje številke odpiramo rubriko RAST, Raziskovalski stiki.

Srečanja se je udeležilo 19 udeležencev. Večina je bila na srečanju prvič. Zato so se nujno načenjale tudi teme, ki so bile v pretežni meri že obravnavane na prejšnjih srečanjih ali predstavljene v biltenu in je bilo do njih tudi že oblikovano skupno stališče.

Tako vprašanje je bilo zlasti vprašanje organiziranosti. Nekateri novodošli so vnovič načeli vprašanje formalne organiziranosti. Med konkretnimi razlogi za to naj bi bila tudi izkaznica, ki bi imetnika bolje predstavila pri morebitnih obiskih raznih arhivov.

Ob tem je bilo ponovno povedano, da krožek zaenkrat nima nikakršnega programa, še manj bi lahko govorili o projektu, na katerem bi bili udeleženi, ne opravljamo nobene dejavnosti, ki bi za izvajanje potrebovala finančna sredstva, članarino, dotacije, sponzoriranje, ne opravljamo nobenih raziskav, ki bi bile širšega (družbenega) pomena in bi jih zato lahko zaračunavali. Tisti posamezni predstavniki stroke, ki sodelujejo v krožku pa se pri svojem delu po potrebi legitimirajo s svojim profesionalnim statusom in izkaznice genealoškega krožka gotovo ne bodo rabili. Zato bi z registracijo društva zaenkrat še počakali. Obenem pa sta kolega Toplišek in Perič pokazala pripravljenost, da pravna vprašanja, ki so povezana z registracijo društva proučita in po potrebi pripravita predlog. Kolegi pravniki bodo tudi proučili in razložili problematiko odnosa do osebnih podatkov, ki so delno pod varstvom zakona o zaščiti podatkov in morda še drugih zakonov in določil.

Poleg teh dveh pravnih vprašanj, so bila ponovno omenjena tista področja, ki so po obsegu ali strokovnosti toliko specifična, da bi jih bilo vredno proučiti in obdelati, rezultate pa posredovati ostalim preko biltena, predavanja ali še kako drugače. Tako področje so mednarodna omrežja in programi, datoteke in informacije, dosegljivi preko elektronske pošte. Zanimiva bi bila predstavitev značilnosti in razlik med različnimi računalniškimi programi, ki se uporabljajo

pri raziskovanju rodovnikov. Zelo obsežno področje, ki so se ga spontano že lotili nekateri posamezniki, je prepisovanje matičnih knjig na računalniške medije. Doslej so znani trije, ki so prepisali že preko 10000 vpisov iz matičnih knjig. Ker vemo, da so se tega področja na zahodu lotili zelo sistematično in temeljito, bi bilo vredno take posamične poskuse poenotiti in ugotoviti, če se že tudi pri nas odpirajo možnosti, da bi se podobnega projekta lotili organizirano na državni ravni. Zdi se, da so tudi prizadevanja pri skeniranju (preslikavanju a računalniški medij) arhivskih dokumentov nekoordinirana in zato dražja in manj učinkovita.

Še bi se našla področja, kjer bi sistematično delo posameznikov ali skupin koristilo širšemu krogu uporabnikov. Morda se bo zaradi takih prizadevanj sčasoma zares pokazala potreba po formalni organiziranosti naše skupine. Kot smo že ugotovili: ko se bodo potrebe dovolj jasno oblikovale in nas morda celo prisilile v formalne okvire, to ne bo težko narediti, nekaj za registracijo potrebnih elementov je že celo pripravljenih.

Zagovorniki organiziranosti in društva omenjajo tudi potrebo po društveni pisami, uradnih urah, tajniku, opremljenosti. Vse to je povezano z bistveno večjimi finančnimi sredstvi, kot jih potrebujemo za dosedanji način delovanja.

Kljub temu pa bi morda že danes prav prišla polica v eni od ljubljanskih knjižnic, kjer bi zainteresirani lahko dobili nekaj knjig, revij in drugega gradiva, ki bi ga naročili v imenu krožka ali pa bi ga dali na razpolago posamezniki. Prav primerna bi bila čitalnica Ameriškega centra. Predlagali smo jim, naj dokaj široko ponudbo knjig, revij in časopisov z raznih področij dopolnijo še z rodoslovnimi. Odziva zaenkrat še ni bilo. Spet področje, kjer bodo dobrodošle ideje in podpora.

Peter Hawlina

Strakobni prispevki

GENEALOGIJA - I. del

Peter Hawlina

Kaj je genealogija?

Morda vsak nekoliko po svoje razume in uporablja pojme, kot so rodoslovje, rodovnikarstvo, genealogija in morda še kakšnega drugega (včasih kdo omeni raziskovanje korenin, družinskega drevesa, debla, porekla, pedigreja, družine, sorodstva in še bi se kaj podobnega našlo). Besedo genealogija bi najbrž najbolj pravilno prevedli z rodoslovje, prav je, da uporabljamo slovenske izraze, ni pa prehud prekršek proti materinemu jeziku, če tu in tam uporabimo tudi močno uveljavljeno, mednarodno razširjeno tujko.

Rekel bi, da je razlaga teh pojmov populaciji, ki ji je namenjen ta bilten, več ali manj nepotrebna. Ta populacija se namreč ima za genealoge, rodoslovce, raziskovalce, nekateri se že približujejo ali pa so celo že vstopili v svet znanstvenega pristopa in raziskav. Večina posameznikov, ki svoje interese poskuša združevati v stikih z ostalimi preko tega biltena, mesečnih srečanj krožka in občasnih stikov v manjših interesnih skupinah, večina teh pa smo, po mojem mnenju samo rodovnikarji. Rodovnikar je po mojem mnenju manj od rodoslovca in s tem istočasno tudi genealoga, če uporabimo tujko.

Razprava o ustreznem nazivu ne bo bistveno vplivala na naše delo, niti na posameznika, niti na skupine. Podobno, kot je rekel Prešeren: Ak' pa po črki boljša jed ne bode, in zavolj črke ne trpi nič škode, ... bi rekel tudi za naše početje: naj se imenuje tako ali drugače, naj ima v različnih znanstvenih in polznanstvenih razlagah še tako različne definicije, večina nas bo to početje bolj ali manj vztrajno nadaljevala.

Vseeno pa je za nas, ki si pogosto nadevamo naziv genealogi potrebno, da smo seznanjeni, kaj o tem vedo povedati učeni ljudje. O tem so napisane debele knjige, v našem jeziku je še ni, kažejo se posamični poskusi. V različnih priročnikih, leksikonih in enciklopedijah pa si vsak od nas lahko poišče bolj ali

manj obširno razlago manj znanih pojmov. Odločil sem se, da v tej številki ponudim razlago iz dveh enciklopedij, slovenske in ameriške. Zanimiva bi bila tudi angleška in še katera, vendar je tista osnovna iz Britanske enciklopedije sicer razmeroma kratka in zanimiva, temeljitejša iz makropedije pa za bilten preobširna. Zato bomo krajši splošni del morda objavili kdaj prihodnjič, makropedijskega pa naj si ambicioznejši posamezniki poiščejo sami. Če enciklopedij nimate doma, jih boste našli v boljših knjižnicah, priporočim lahko knjižnico Ameriškega centra v Ljubljani, ki bi po mojem mnenju v množici naslovov lahko imela vsaj eno iz obsežne antologije knjig ali vsaj revij na to tematiko. Ima pa tri pomembnejše enciklopedije v angleškem jeziku.

Enciklopedija Slovenije

(prof. dr. B. Otorepec) podaja naslednjo razlago:

GENEALOGIJA

1. Pomožna zgodovinska veda, ki raziskuje biološke vezi in sorodstvene preplete posameznikov, oz. znanost o "na poreklu temelječih vezah med ljudmi" (O. Forst de Battaglia); 2. prikaz (tudi grafični) razvoja kake rodbine. Čeprav je sociološko zgodovinopisje vlogo posameznika kot gonilne sile zgodovinskega razvoja omejilo, deloma celo zanikalo, nudi g. vendarle dragoceno pomoč zgodovinarjem z raziskavo npr. genealoških vezi vladarjev v starejših obdobjih pa tudi širšega sociološkega razvoja plemstva in meščanstva; s tem daje pomembne podatke o političnem razvoju pokrajin ali o rasti gospodarskih podjetij. Teoretična g. raziskuje pravila genealoškega dogajanja, praktična pa rodovne odnose in sorodstvene grupacije posameznikov z ugotavljanjem bodisi prednikov (ascendenca) bodisi potomcev (descendenca). Resne rodbinske zgodovine uporabljajo metode in nauke g. pri posameznih konkretnih primerih, običajna "rodovna debela" pa imajo po navadi malo skupnega z znanstveno g.

Začetke g. na Slovenskem moremo iskati že v srednjeveških g. raznih plemiških rodbin, ko so imeli rodovniki tudi praktično vrednost, npr. pri dedovanju posesti in gradov. Od številnih je znana rimana g. Auerspergov, zapisana sicer 1584, a izvira verjetno že iz 15. st., z mnogimi za najstarejše obdobje izmišljenimi podatki. Od 16. st. dalje je ohranjenih tudi nekaj rodbinskih kronik kranjskih plemičev z genealoškimi podatki (Gall, Barbo, Schönleben), v AS pa je ohranjenih veliko plemiških rodovnikov in bogata zbirka genealoških tablic in dreves. Z obsežnejšimi genealoškimi študijami se je ukvarjal H. Megiser (1554-1619), dvorni historiograf v Gradcu. Kranjski polihistor J. L. Schönleben

(1618-81) je zapustil obsežen rokopis, mišljen kot genealoški dodatek njegovim *Analom Kranjske* pod naslovom *Appendix ad annales et chronologiam Carnioliae* iz 1674, v tisku pa je 1680-81 izdal obsežne g. Gallenbergov, Ursini-Blagajev, Auerspergov in Attemsov. Janez Gothard Lukančič (1665-1711) je v rokopisu zapustil g. kranjskega plemstva pod naslovom *Crainerisch Stammenbuch*. Franc Erazem Hohenwart (1650-1714) je kot genealog sestavil *Gazophylaceum avitae gentis Carniolae seu Codex genealogicus* za Kranjsko. R. Coronini je 1752 na Dunaju izdal obsežno g. Goriških grofov. - Za Štajersko je pomemben rokopis barona F. L. Stadla v 9 knjigah z naslovom *Ehrenspiegel des Hertzogtums Steyer*, sestavljen od leta 1731 dalje. L. 1755 je na Dunaju v tisku izšlo delo E. Frölicha o g. Žovneških in Celjskih grofov pod naslovom *Genealogiae Sounekiorum comitum Celejae*. Iz novejšee dobe so pomembne genealoške študije H. Pircheggerja o gospodih Ptujskih, Mariborskih, Konjiško-Rogaških idr. ter H. Dopscha o prednikih Celjskih grofov. - O koroškem plemstvu do 1300 je pisal A. Weiss 1869, v novejšem času pa zlasti G. A. V. Metnitz, W. Neumann, M. Mitterauer in H. Dopsch.

Slov. g. se je razvila ob raziskavah prednikov znanih slov. javnih in kulturnih delavcev, npr. P. Trubarja (M. Rupel), J. V. Valvasorja (B. Reisp), Prešerna (F. Kidrič, A. Gspan), J. E. Kreka (R. Andrejka), Cankarja (F. Petre). Mnogo genealoških podatkov prinaša *Slovenski biografski leksikon*, zlasti v prispevkih S. Kranjca, J. Polca, M. Miklavčiča, J. Šoma idr. Josip Žontar je ob razpravah iz gospodarske zgodovine objavil genealoške povezave raznih meščanskih rodbin od 15. st. dalje. O Višnjegorskih grofih je pisal L. Hauptmann, V. Levec o Smedniških, A. Glogočnik obsežno o kranjskem plemstvu, M. Kos pa o ljubljanskih srednjeveških družinah.

Viri za genealoške raziskave so raznovrstni (listine, plemiške diplome, rodovniki, genealoške zbirke v javnih arhivih, zbirke F. A. Breckerfelda v AS, L. Lazarinija v Zgodovinskem arhivu Ljubljana, R. Zenegga v Koroškem deželnem arhivu v Celovcu, matične knjige). Pomemben vir so tudi napisi, spomeniki, nagrobniki, slike, od pisanih virov pa kronike, anali in rodbinske zgodovine.

Literatura:

- A. V. Glogočnik, *Der Adel in Krain*, MMK 12, 1899, 1-16, 52-64, 78-82;
- M. Ljubša, *Ljudsko rodoslovje*, ČZN 25, 1930, 213-217;
- O. Dungen, *Genealogisches Handbuch zur bairisch-österreichischen Geschichte*, G 1931;

- L. Hauptmann, *Grofovi Višnjegorski*, Zgb. 1935, Rad JAZU 250;
- O. Forst de Battaglia, *Wissenschaftliche Genealogie*, Bern 1948;
- H. Pirchegger, *Landesfürst und Adel in Steiermark während des Mittelalters I-III*, G 1951-58; M. Kos,
- *O izvoru prebivalcev Ljubljane v srednjem veku*, ZČ 10/11, 1956/57, 7-31; W. Neumann, *Der Kämtner Adel* (v: *Deutscher Adel 1439-1455*, Darmstadt 1965);
- *Vodnik po župnijskih arhivih na območju SR Slovenije I-II*, Lj 1975.

dr. Božo Otorepec,
znanstveni svetnik Zgodovinskega inštituta
Milka Kosa TRC SAZU, Ljubljana

Encyclopaedia Americana

(prevedel P.H)

GENEALOGIJA

je proučevanje družinskih povezav. Človek je bil že od pradavnine zainteresiran za svoj izvor. Poznavanje svojega porekla je utrjevalo plemensko povezanost in versko pripadnost. S tem se je potrjevala podedovana posest in položaj v družbi (funkcija), nadrejen socialni status, smel je biti sprejet v določene asociacije. V preteklosti je genealogija pogosto vključevala prvine mitologije, ustnega izročila in domišljije. Kot področje sodobnih znanstvenih raziskav, ki temeljijo na resnem raziskovalnem delu, je genealogija dobila status služkinje zgodovine. Prispevala je pri razvoju sorodnih disciplin, kot so sociologija, evgenika, pravo.

NAMENI GENEALOGIJE

Plemenska genealogija. V preteklosti, ko so bile takratne družbe pretežno klanske in plemenske organizirane so genealogije zasledovale potomstvo klana, plemena ali potomcev istega prednika. Prednik, ki je lahko bil bog, legendarni junak, žival ali rastlina (totem), je služil za identifikacijo klana. Verjelo se je v varovalne sile takega prednika ali božanstva, s katerim je bil povezan. Klanska pripadnost je vplivala na izbor partnerja ob poroki, ker je bila navada, poročati se izven klana. Ta pripadnost je imela vpliv tudi na rabsodbe, ker je v primerih medklanskega zločina veljala sloga znotraj klana.

Najbolj poznan zapis rodovnika v zgodovini je gotovo tisti, ki je ohranjen v svetopisemski Genezi. V njej je nanizan rod Judov od Adama do Noeta in

Abrahama in dalje do potomcev dvanajstih rodov. Svoj rodovnik tudi Arabci začenjajo z Adamom in podobno, kot Egipčani, Črki Rimljani in drugi (primitivni) narodi vsega sveta, sestavljajo obširne genealogije.

Genealogija in dedovanje posvetne oblasti. Princip nasledstva ustvarja politično enotnost okrog vodilne družine, kjer se moč in status razmeroma urejeno prenašata od očetov na sinove, tudi takrat, ko nasledniki tega niso več vredni. Za posameznika pomeni dedovanje to, da posest, funkcija, položaj z njegovo smrtjo ne bo izgubljen, temveč ga bodo obdržali njegovi nasledniki. V zahodni civilizaciji je bilo nasledstvo okrepljeno z zakonom prvorojenstva, ki je dajal prednost starejšemu sinu.

Tako so Sumerci, Babilonci, Hebrejci, Egipčani, Indijci in Kitajci vzdrževali obsežne spiske dednih kraljev. Tudi evropski monarhi in fevdalna aristokracija so vodili genealoške zapise. Novejši bogatejši sloj, ki je začel pridobivati na moči v 16. stoletju, je željno iskal možnosti za pridobivanje prestižnih pedigrejev.

Genealogija in religija. Religija je bila povezana z genealogijo tako zaradi političnih razlogov, kot zaradi lastnih. Za pridajanje božje volje pri državnih zadevah, so se nekateri vladarji sklicevali na božje potomstvo, tako egiptovski faraoni, Julij Cezar ali na potomstvo po bibličnih kraljih, kot n.pr. irski in etiopski vladarji.

Religiozni pomen genealogiji so pridajali Judje, pri njih je duhovščina dokazovala svoje potomstvo od duhovna Aarona, ravno tako so šiitski muslimani verjeli, da so njihovi imami ali duhovni vodje potomci Mohameda. Genealogija je bila pomembna pri narodih, ki so častili svoje prednike, pri Kitajcih in na tradicijo navezanih Japoncih, zahodnih Afričanin in Melanezijcih. Družinske rodovnike so hranili, ker so verjeli, da spoštovanje prednikov prinaša koristi v posmrtnem življenju, po drugi strani pa naj bi mrtvi predniki pomagali živim potomcem.

Genealogija je bistveni element mormonske vere, kjer velja, da se lahko družinske povezave nadaljujejo po smrti in je pri mormonih odrešenje možno tudi za njihove nemormonske prednike, če zanje opravijo določene obrede. Za ta namen je Genealoška družba pri Cerkv Jezusa Kristusa Svetnikov (poslednjih dni v Salt Lake City, Utah zbrala največjo zbirko genealoških podatkov na svetu. Po obsegu je zbirka mednarodna.

Znanstveni interes za genealogijo. V 19. in 20. stoletju se je v Evropi in Ameriki za genealogijo začelo kazati bolj znanstveno zanimanje. V Angliji so razne družbe (Society of antiquaries - 1717, Harleian Society - 1869, Society of

Genealogists - 1911) objavljale genealoške in heraldične podatke. Prvi mednarodni kongres heraldikov in genealogov je bil v Barceloni leta 1928. Deseti kongres je bil na Dunaju leta 1970. (21. kongres je bil leta 1994 v Luxemburgu, prvič se ga je udeležil tudi predstavnik Slovenije. Op. P.H.)

Zanimanje za genealogijo je v ZDA tesno povezano s članstvom v patriotskih družbah, ki temeljijo na potomstvu in so povezane z ameriško zgodovino, zlasti vojaško. Po koncu ameriške revolucije je skupina častnikov kontinentalne armade ustanovila Society of Cincinnati (1783). Ob stoti obletnici razglasitve neodvisnosti so nastala številna patriotska društva, kot n.pr. Sons of the American Revolution (1889), Daughters of the American Revolution (1890), Colonial Dames of America (1890), National Society of the Colonial Dames of America (1892), Society of Colonial Wars (1893), General Society of Mayflower Descendants (1894) in United Daughters of the Confederacy (1894). Druge družbe, kot n. pr. The Huguenot Society of America (1883) in The Order of the First Families of Virginia (1912) so versko ali področno orientirane.

Te družbe so vnesle precejšnje zanimanje za genealogijo, ker morajo kandidati ob sprejemu dokazati svoje poreklo. Poleg tega pa genealogi v registrih in arhivih, ki jih izdajajo te družbe, najdejo o svojih prednikih, njihovih delih in zaslugah precej koristnih in zanimivih informacij.

Zanimanje za strokovno genealogijo je povzročilo, da je bila leta 1903 ustanovljena National Genealogical Society z neomejenim članstvom in leta 1940 American Society of Genealogists, ki je omejena na 50 članov.

RAZISKOVANJE POREKLA

Najstarejše genealogije so se razvile iz ustnega izročila. Čeprav številne temeljijo na zgodovinskih dejstvih, se vanje pogosto mešajo mitološke in druge nedokazljive prvine. Nekatere so zavestne potvorbe ali temeljijo na pripisovanju sorodstva osebam z istim priimkom.

V 16. stoletju so se osebe, ki so želele dokazovati svoj izvor začele močneje posluževati zgodovinskih dokazov, kot n.pr. pravnih gradiv, uradnih dokumentov in pisem. Posebej uporabne so postale oblastne evidence, kot n. pr. registri rojstev in smrti, popisi prebivalstva. Pojavili so se specializirani genealogi, ki so znali uporabljati tako gradivo, metode dela so postajale resnejše in bolj znanstvene.

Splošni postopek pri raziskovanju prednikov je bolj ali manj enak v večini dežel zahodnega sveta, čeprav se nekateri pripomočki in viri med seboj razlikujejo.

Pred vsako lastno raziskavo se je treba prepričati, če ni vsaj del tega opravil že kdo drug. Za model lahko služi priporočilo, ki je v rabi v ZDA.

Postopek v ZDA. Raziskovanje prednikov lahko poteka po naslednjih korakih: 1. Začni s samim seboj in nadaljuj s predniki, od znanih do neznanih, 2. Hrani ločen zapis o vsakem predniku, pri tem loči zanesljive podatke od hipotetičnih. Nikoli se ne zanašaj, da dve navedbi, ki se nanašata na enako ime zares pripadata isti osebi, 3. Živeče sorodnike izprašaj osebno ali pisno o informacijah, ki jih pomnijo ali hranijo o pokojnih sorodnikih. Te naj vsebujejo popolna imena in priimke, natančne datume in kraje rojstva, smrti, pogreba, kraje bivališča, podatke o javnem delovanju, veroizpovedi. 4. Zabeleži si vir vsake tako pridobljene informacije. 5. Preglej in razišči družinske arhive, korespondenco in drugo dokumentacijo, osmrtnice, portrete, fotografije, beležke, oporoke. 6. Zaprosi za potrdila o umrlem, tako boš morda prišel tudi do podatkov o izvoru umrlega sorodnika. V uradu, ki se imenuje Printing Office je moč naročiti priročnik z naslovom Where to write for Birth and Death Record. 7. Preglej popise prebivalstva. Tisti iz let 1790 do 1880 so na razpolago v National Archives v Washingtonu. Popis iz leta 1880 je zadnji, ki je dostopen vsakomur in genealoško najbolj poučen. Za vsako popisano osebo je naveden tudi kraj rojstva staršev in sorodstveno razmerje do gospodarja družine. Podatki tega popisa so na razpolago tudi na mikrofilmu v D.A.R. Library (Washington, D.C.), Memphis State University, Texas State Library (Austin), Latter-day Saints Library (Salt Lake City), Washington State University (Pullman) in Fort Wayne (Ind.) Public Library. Popis je delno indeksiran. 8. Obišči sedež občine v kateri so živeli tvoji predniki. Na sodišču so shranjene oporoke, volila in druge listine, ki so uporabne pri raziskovanju. Lokane knjižnice ali zgodovinska društva te morda napotijo na knjige ali zapise v cerkvenih in pokopaliških arhivih, lokalne zgodovinske publikacije in morda na posameznike, ki bi morda kaj vedeli o zgodovini tvoje družine. 9. Seznanj se s standardnimi pripomočki pri raziskovalnem delu. Začni v lokalni knjižnici.

Standardni raziskovalni pripomočki v ZDA. Raziskovalcu bodo v veliko pomoč številni indeksi. Taki so zlasti: Savage's Genealogical Dictionary of the First Settlers of New England (1860, ponatisnjen 1969), Index to American Genealogies (1900), Donald L. Jacobus' Index to Genealogical Periodicals (1932-1953), Earl Cregg Swem's Virginia Historical Index of the Newberry Library, Chicago (1960). Za posamezne države so izdelani posebni indeksi.

Vredno je omeniti nekatere genealoške občasnike: The New England Historical and Genealogical Register, The New York Genealogical and Bibliographical

Register in National Genealogical Quarterly. Med uporabnimi vodiči in priročniki je Jacobus' Genealogy as Pastime and Profession (1986), Noel C. Stevenson's Search and Research (1959) in Ethel W. Williams' Know Your Ancestors ... (1960). Uporaben je še Genealogical Helper, tromesečnik za amaterje in Genealogical Research Methods and Sources, ki ga izdaja American Society of Genealogists.

Številne mestne in univerzitetne knjižnice hranijo zbirke objavljenih ali neobjavljenih genealoških gradiv in lokalnih časopisov. Večje zbirke hranijo Library of Congress (Washington), New York Public Library in Western Reserve Historical Society Library (Cleveland). D.A.R. Library je posebno bogato založena z genealoškim gradivom in je odprta tudi nečlanom za nominalno vstopnino. Naslovi zelo uporabnih posebnih zbirk, ki vključujejo državne arhive in gradiva zgodovinskih društev in verskih skupin so navedeni v Directory of Historical Societies and Agencies in the United States and Canada.

Med genealoškimi zbirkami najbolj izstopa Mormonska genealoška družba v Salt Lake City, ki si je zadala cilj, da bo zgradila rodovnik vsega človeštva. Gradivo, shranjeno na mikrofilih in računalniško indeksirano je dosegljivo in se ga lahko poslužuje vsakdo v centrali v Salt Lake City in v več kot 80 poslovalnicah po vsem svetu. Brigham Young University v Salt Lake City nudi štiriletni študij genealogije. Mormoni so leta 1969 sponzorirali prvo svetovno konferenco o arhivih in genealoški seminar.

Postopki in raziskovalni pripomočki v Veliki Britaniji. Tisti, ki iščejo britanske prednike se bodo srečali z nepopolnim starejšim gradivom, tisto pred 16. stoletjem pa je omejeno na zapise o zemljiških posestnikih. Za kasnejše zapise se je moč poslužiti registrov rojstev, porok in smrti v arhivu, ki ga hrani Somerset House v Londonu (od leta 1837), ali Register House, Edinburgh (od leta 1855). V teh arhivih so shranjene tudi oporoke. Popisi prebivalstva od leta 1801 do pred približno 100 leti so dosegljivi v Public Record Office v Londonu.

Za starejše listine so najvažnejši viri župni krstni, poročni in pogrebni registri, ki so se vodili od leta 1538. Neanglikanske skupnosti, kot n.pr. Hugenoti in Kvekerji so vodili lastne registre, ravno tako rimokatoliki (Catholic Record Society) in Judje. Oporoke pred letom 1858 so v Angliji shranjene v škofijah. Uporabne so tudi listine, ki jih hranijo univerzitetni, vojaški, obrtni arhivi. Srednjeveški dokumenti, ki se zlasti nanašajo na zemljiško posest so shranjeni v Public Record Office ali v Register House. Oporoke in župni arhivi so indeksirani.

Genealoški indeksi so navedeni v G.W.Marshall's Genealogist's Guide (1903) in v J.B.Whitmore's Genealogical Guide (1947). Izstopa zbirka The Complete Peerage (1881-1898, rev.ed. 1910-1959) in The Complete Baronetage (1900-1909), avtor obeh je G.E.Cokayne, herald v College of Arms. Koristni občasnik je Miscellanea Genealogica et Heraldica (1866-1938) in The Genealogist (1877-1922). Koristna vodiča sta Arthur J.Willis' Introducing Genealogy (1961) in Margaret Stuart's Scottish Family History (1930). Pomembne zbirke rodovnikov in rokopisov hranijo heraldične družbe kot sta College of Arms (London) in The Lion Court (Edinburgh).

Težave in zahteve. Mnogi raziskovalci soglašajo, da je kljub neusahljivi privlačnosti raziskav treba opozoriti na nekatere težave. Pripravljenost verjeti tiskani besedi je vedno prisotna nevarnost. Precejšnja neenotnost vlada v razumevanju in ločevanju zanesljivih dejstev od nepotrjenih predpostavk. Resni genealogi morajo skrajno potrpežljivo raziskovati vsako podrobnost in svoje ugotovitve večkrat preveriti. Neredko morajo biti sposobni spopadanja z različnimi jeziki, zapisi, premikanjem političnih meja, družinskimi migracijami in nepopolnimi indeksi. Oceniti mora popolnost in verodostojnost virov ali transkribiranih zapisov, ki jih uporablja.

Poleg tega mora imeti genealog občutek za ločevanje med dejstvi in družinskim izročilom in poštenje, da izloči šibke povezave v verigi verjetnega sklepanja, ne glede na to, kako vabljivo je to sklepanje. Varovati se mora nezanesljivih pričevalcev, ločevati med potomstvom in sorodstvom z določenim posameznikom. Imeti mora domišljijo, ki vidi onkraj 'mrtve točke' in voljo, da potrpežljivo orje skozi neskončne neurejene rokopise. Vendar je za raziskovalca najbolj bleščeč ravno tisti dragulj, ki ga je bilo najteže najti.

John Frazer, Jr.,
Genealogist for the National Society of Colonial Dames

DRUŠTVO, KROŽEK ALI KLUB

Leon Grenko

Na zadnjem srečanju se je razvila debata o tej, še vedno aktualni temi in je zato po mojem mnenju že zadnji čas, da končno nekaj dorečemo. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika najdemo sledeče razlage posameznih terminov:

Društvo

Organizirana skupina ljudi, ki ima skupne cilje in deluje po določenih pravilih: ustanoviti, razpustiti društvo, pristopiti k društvu, biti, delati v društvu; cerkvena, dijaška, strokovna društva; predsednik društva, občni zbor društva; sprejeti pravila društva / avto-moto društvo; prostovoljno gasilsko društvo; kulturno-posvetno društvo; planinsko, telesnovzgojno, turistično društvo, društvo književnikov / Društvo prijateljev mladine, Društvo narodov.

Krožek

Organizirana skupina ljudi s skupno dejavnostjo, navadno pod vodstvom mentorja: na šoli so ustanovili bralni, dramski in recitacijski krožek; filmski, literarni krožek; marksistični krožek; postati član krožka / študentje so se družili v različne krožke.

Klub

Organizacija, ki združuje ljudi s skupnimi interesi: osnovali so več klubov; postal je član kluba / alpinistični, filmski, športni klub; avto-moto klub; golf klub / klub poslancev // prostor te organizacije: klub so zaprli, redno prihaja v klub.

V diskusijo ponujam vprašanje in morebitne zadostne argumente za ustanovitev Rodoslovnega kluba, ki ima svoj kodeks, letni načrt in svoje glasilo.

Zakaj je sploh potrebna forma?

- Vsebina brez forme ne obstaja.
- Olajša delo članom (nedostopnost arhivov, izmenjava izkušenj, RAST, tečaji,..).
- Združuje delo članov (bilten, predavanja,..)
- Zaščita skupnih interesov (pred špekulanti, birokracijo,..)
- Skupen nastop.

Rast - raziskovalni stiki

Na zadnjem srečanju smo napovedali, da bomo v biltenu objavljali tudi pozive za pomoč pri raziskovanju. Tule sta dva primera:

- Če kdo kaj ve o družini Cvelbar, katere najstarejši do sedaj evidentirani član je živel okoli leta 1740 v Šmarjeti na Dolenjskem, naj to sporoči Stanislavu Južniču, Fara 2, 61336 Vas. Tel.:061/ 851-624.
- Ali kdo kaj ve o poreklu družine Vuk (Wuck, Wugg, Wolf)? Pri svojem rodovniku jo najdem v Tržiču na Gorenjskem v osemnajstem stoletju. Sprašuje P. Hawlina (064/ 631-030).

Zanimivosti

- **Raziskovalna naloga za osnovne šole v Sloveniji**
Zveza prijateljev mladine je razpisala za vse zgodovinske krožke na slovenskih osemletkah raziskovalno nalogo z naslovom Iz družinskega arhiva. Naloge bo treba oddati do 31. marca 1995. To omenjamo zato, ker smo preko ZPM mentorje in mlade raziskovalce seznanili z možnostjo uporabe v slovenščino prevedenega programa za vodenje rodovnikov (BK5), po drugi strani pa bi vaše znanje, zbrano gradivo in mentorstvo lahko vsaj delno uporabili vaši mladi sorodniki.
- **BK5**
Računalniški program Brother's Keeper, ki je preveden v slovenščino, je sedaj tudi v verziji, ki podpira kodno tabelo 852 (do sedaj samo 437). Janez Toplišek, tel.: 061/ 13-28-298 (dopoldne) in 061/ 713-188 (zvečer).
- **Certifikati**
Smo v dobi lastninjenja. Marsikdo se ne zna odločiti, kaj bi s svojim certifikatom. Številne agencije dokaj agresivno vabijo lastnike, naj ga vložijo pri njih. Tej ponudbi dodaja firma Intertrade ITS še svojo, morda nekoliko ugodnejšo vsaj v tem, da ne zaračunava provizije in stroškov. V postopek lastninjenja vabi poleg zaposlenih tudi sorodnike in znance zaposlenih, ki bi bili pripravljene z zamenjavo svojega certifikata postati delničar te firme. Peter Hawlina, tel.: 061/ 13-22-122 (dopoldne) in 064/ 63-10-30 (zvečer).

Sodelavcem biltena Brevesa

Zaradi lažje komunikacije med avtorji, uredništvom, tiskarno in bralci biltena prosimo vse avtorje, da upoštevajo naslednja navodila pri pripravi prispevkov:

- Prispevke v enem izvodu pošljite na naslov: Peter Hawlina, Lipica 7, 64220 Škofja Loka ali Leon Grenko, Tunjiška 2/b, 61240 Kamnik.
- Če pišete prispevke z računalnikom, priložite tudi disketo z besedilom. Diskete so lahko "male" (3,5") ali "velike" (5,25"). Na disketi naj bo samo besedilo prispevka. Ime besedila naj bo priimek avtorja. Tudi na nalepki naj bo jasno označeno ime avtorja. Prispevki so lahko na kateremkoli formatu diskete in napisani z enim od znanih urejevalnikov.
- Za reference v besedilu uporabite moderni način. Če gre za citat ali točno navedbo, damo v oklepaj priimek avtorja in leto izdaje ter stran. Če gre za splošno navedbo, izpustimo stran.
- Seznam literature uredite po abecednem redu avtorjev. Predlagamo naslednjo ureditev:
 - a knjige: priimek in ime avtorja, leto izida, naslov, kraj, založba.
 - b članki v revijah: priimek in ime avtorja, leto izida, naslov, ime revije, letnik, strani.
 - c prispevki v zbornikih: priimek in ime avtorja, leto izdaje, naslov prispevka in nato popolni podatki o knjigi ali zborniku kot v točki a.

Uredništvo